

GENÇ UZMANLAR

Genç psikolojik danışman adaylarının psikoloji yazıları

Psikolojik
Danışma
ve
Rehberlik
Uygulama
ve
Araştırma
Merkezi

Yayın tarihi 24.07.2023

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ

Hatice BİRCAN

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans öğrencisi

OYUN VE ÇOCUK

- Çocuğun kendini ifade etme aracıdır.
- Hayal ile gerçek arasında bir köprüdür.
- Duyguları düzenlemeyi sağlar.
- Engellenmelere katlanmayı sağlar.
- Kuralları kendi deneyimiyle öğrenme amacı taşır.
- Oyun çocuk için zekâ, beden, kişilik gelişimini sağlayan en ideal ortam, sosyalleşme aracı, yenilik ve değişiklik arzusunun verilen bir cevaptır.

OYUN TERAPİSİ NEDİR?

Çocuğun oyunları, duyguların sembolize edilidir. Oyunlar, çocuklara iç dünyalarını yansıtmaya şansı verir. Oyun terapisi deneyimli oyun terapistlerinin danışanların psikososyal sorunlarını çözmelerine, ideal büyüme/gelişimi gerçekleştirmelerine yardımcı olmak amacıyla oyunun terapötik gücünden faydalandıkları kişilerarası bir süreçtir. Amerika merkezli Oyun Terapisi Derneği'nin sitesinde oyun terapisi, "eğitilmiş oyun terapistlerinin danışanların psikososyal sorunları engellemelerine ya da çözmelerine, ideal büyüme ve gelişimi gerçekleştirmelerine yardımcı olmak amacıyla, oyunun terapötik gücünden yararlandıkları kişiler arası bir süreç tesis etmek için kuramsal bir modelin sistemli bir biçimde kullanılması" olarak tanımlanmıştır.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ NEDİR?

Carl Rogers'ın öğrencisi olan Virginia M. Axline 1947 yılından önce "Yönlendirici Olmayan Oyun Terapisi" ile "Çocuk Merkezli Oyun Terapisi"nin temellerini ileri sürmüştür. Rogers'ın öğrencisi olan Axline danışan merkezli yaklaşımın unsurları olan empati, kabul, içtenlik, saygı, güven ve ilişki odaklı terapötik süreci çocuklara uyarlamıştır. Axline'a göre bu dinamiklerin oyun odasında oluşturulması çocuğun problemlerinin aktarılması ve çözümlenmesine olanak sağlayacak ve böylelikle çocuk kendini gerçekleştirme imkânı bulacaktır.

Axline 1969 yılında çocuk ve terapist arasındaki ilişkiyi geliştirecek temel 8 prensip belirlemiştir

- Terapist çocukla gerçekten ilgilenir ve onunla sıcak bir ilişki kurar.

- Terapist çocuğu koşulsuz olarak kabul eder.
- Terapist ilişkide güven ve müsamaha hissettirir. Böylece çocuk kendini tamamen ifade etme özgürlüğüne kavuşmuş olur.
- Terapist çocuğun duygularına karşı oldukça duyarlıdır ve çocuğun duygularını nazikçe geri ona yansıtır böylece çocuk kendinin farkına varır.
- Terapist, çocukta sorumlu hareket etme kapasitesinin olduğuna derinden inanır. Çocuğun kişisel problemleri çözmede yeterli olduğunu bilir ve buna müsaade eder.
- Terapist çocuğun iç yönlendirmesine güvenir, ilişkinin her alanını yönetmesine izin verir.
- Terapist, terapötik sürecin doğal ilerleyişini kabul eder ve terapi sürecini hızlandırmaya çalışmaz.
- Terapist, çocuğun kişiliğine ve ilişkilerine yardımcı olacak terapötik sınırlar koyar.

Axline ile başlayan bu süreç Garry L. Landreth ile devam etmiştir. Landreth “Yönlendirici Olmayan Oyun Terapisi” yaklaşımını geliştirerek “Çocuk Merkezli Oyun Terapisi” tanımlamasını ileri sürmüştür. Landreth’a göre çocuklar yetişkinlerden farklı olarak yaşadıkları duyguları ve deneyimleri ifade etmekte zorluk yaşamaktadırlar. Oyun terapisinde çocuk, terapist ile kurduğu güvenli ve sıcak ilişki ile beraber oyun ve oyuncaklar yoluyla yaşadığı deneyimleri ve duyguları ifade etmektedir. Bu süreç ile beraber çocuk gelişme ve iyileşme sağlamaktadır.

GELİŞİM DÖNEMLERİNE GÖRE OYUN

0-1 YAŞ OYUN

- Regresif dönüşlü oyunlara ihtiyacı vardır. Bebek dünyayı tanımak için duyu organlarını kullanır.
- Tekrarlanan oyunlar oynar.(eee-eee-ee)
- El ve parmaklarına uygun el ve puset oyuncakları ilgisini çeker.
- Kişisel gelişimine zarar vermeyecek oyuncaklar tercih edilmelidir.
- Tuşlu oyuncaklar ilgisini çeker.
- Birbirinin içinden geçen renkli halkalar, üst üste dizilen bloklar bebeğin beyin gelişimi açısından oldukça faydalıdır.
- Konuşan kitaplar konuşma becerisinin gelişimi açısından oldukça önemlidir.
- Büyük parçalı Legolar, söküp takılan oyuncaklar zihinsel gelişimi için tercih edilmesi gereken oyuncaklardır.

1-2 YAŞ OYUN

- Duyguların dışı vurulması gözlenir.
- Dış dünyayı tanımak ister.
- Yiyecek ve atıklarıyla oynamak, kaba motor kullanımı etkindir.
- Anne baba çocuk oyunları, saklambaç oynarlar.
- Taklitler ve gözlemler yaparlar.
- Bloklarla oynamak ilgisini çeker.
- Resim kâğıdına bir şeyler çizmek hoşlarına gider.
- Ritim ve müzik oyunları
- El ve göz koordinasyonunu ve motor becerilerini geliştirebilecek oyunlar oynanmalıdır.

2-3 YAŞ OYUN

- Yeni mekân keşifleri yapmayı sever. Dolapların içi ve çekmeceler ilgi odağıdır.
- Tuvalet eğitimi bu dönemde olduğu için eğitimini geliştirebilecek oyun ve oyuncaklar bu döneme yardım edecektir.
- Görsel ve işitsel zekâ gelişimini destekleyen: Hayvanları tanıma oyunu.
- Set halinde oyuncaklar gruplar halindeki oyuncağa uyum sağlamasını kolaylaştırır.
- Denge oyuncakları koordinasyon sağlamada iyi olacaktır.

3-5 YAŞ OYUN

- Aileden bağımsız bir şeyler yapmak için uğraşır.(Tek başına ayağa kalkma, yemek yemek)
- Sembolik oyunlar hayatında büyük ölçüde yer kaplar.
- Kum ve su oyunları, bahçe aletleri, yemek ekipmanları bu dönemdeki bireyin oyuncaklarıdır.
- Yapboz oyunları keyif verir.
- Hayali arkadaşları vardır bu dönemde.
- Kostümler giyip dolaşmayı severler.
- Kukla oyunları daha çok etkileşime sebep olur.

6-12 YAŞ OYUN

- İş birliğinde oynayabileceği oyunlar oynarlar.
- Kendine bakabilme becerilerini geliştirebilecek oyunları tercih etmeliler.
- Günlük hayatın taklidi olabilecek oyun ve oyuncaklarla oynarlar.
- Yarışmaya dayalı oyun tercih edebilirler.
- Toplar, misket, boncuk ve elbise giydirme tercih edilebilir.

13-18 YAŞ OYUN

- Gelişen kimlik yapılarıyla birlikte kendilerini öne çıkarmaya çalışabilecek oyunlar oynarlar.
- Karşı cinsiyet veya kendi cinsiyetinden olan bireylerle yakınlaşma kapasitesini arttıracak oyunları tercih edebiliyorlar.
- Savaş, araba vb. teknolojik aletlerle oynayabilecek oyunlar tercih ederler.

OYUN ODASI VE ÖNERİLEN MALZEMELER

- Bebek(biberon, emzik, yatak, kıyafet)
- Aileyi oluşturan bebekler
- Oyun evi ve eşyaları
- İp, sünger, havlu, örtü
- Cami, kilise, okul vb.
- Yap-boz, Lego
- Hayvanat bahçesi hayvanları
- Oyuncak para, kasa

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ AŞAMALARI

Dayanışma ilişkisi : Terapötik yönelime bağlıdır.

Ayrıntılı çalışma : Üç aşamanın en uzunudur.

Sonlandırma : Önceden yani 1-2 oturum öncesinden haber verilmelidir.

ÇOCUKLARIN OYUN OYNARKEN OYNADIKLARI OYUNLARIN ANLAMI

Aşağıda verilecek bilgiler çocuğun kesinlikle o davranışı veya tutumu gösterdiği anlamına gelmez. Unutmamalıdır ki her birey farklıdır.

İyi adam ve kötü adam

- Çocuğun özgüveni az kendisini yetersiz hissediyorsa kötüyü kontrol altında tutarak daha iyi hissedebilir.
- Başkalarının sevgisini, onayını kazanmak için iyi olabilir.

Saldırganlık kurban oyunu

- Genel bir agresyon halidir.
- Zorba davranışlara maruz kalıyor olabilir.
- Kendisini kurban gibi hissediyor olabilir.
- Diğer kişiler üzerinde kontrol sağlamaya çalışıyor olabilir.

Ölüm oyunu

- Hayatında biri ölmüş ve onun kaybıyla baş etmeye çalışıyor olabilir.
- Ölümü anlamaya ve anlamlandırmaya çalışıyor olabilir.
- Oyunda öldürdüğü kişi üzerinde güç kurma çabası içinde olabilir.

Yeme-yutma-parçalama

- Nesneye neyi yansıttığı önemlidir.
- Kendini neye yansıtıyor.
- Bazen temel ihtiyaçları karşılanmayan çocuklarda da görülür.

Ayrılık oyunu

- Ayrışma ve bireyselleşme gibi ihtiyaçlar duyuyorsa bu oyunu oynayabilir.
- Sarsıcı bir ayrılık yaşadıysa bu oyunu oynayabilir.
- Kaygılı bir bağlanma türü varsa oynayabilir.
- Kötü durumlardan kurtulmak için oynamak isteyebilir.

Birleşme oyunu

- Ayrılma, bireyselleşme ile ilgili bir sorunu varsa önce ayrılığı sonra birleşmeye çalışır.
- Kendisi için önemli biriyle bir araya gelme arzusu olabilir.

Yetişkin aktiviteleri

- Büyüme arzusu
- Özdeşim kurduğu kişinin taklidini yapıyor olabilir.
- Başkalarının onayını almak için olabilir.

ÇOCUK MERKEZLİ OYUN TERAPİSİ HANGİ MESAJLARI VERMELİDİR?

- Problem yerine 'birey olarak çocuk'
- Geçmiş yerine 'şu an'
- Düşünce ve eylemler yerine 'duygular'
- Açıklama yerine 'anlama'
- Düzeltme yerine 'kabul etme'
- Terapistin yönergesi yerine 'çocuğun yönlendirmesi'
- Terapistin bilgisi yerine 'çocuğun bilgeliği'